

**УКРАЇНОЦЕНТРИЧНІ ПРІОРИТЕТИ
ІВАНА НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО
(НА МАТЕРІАЛІ ЕПІСТОЛЯРІЮ ПИСЬМЕННИКА)**

Стаття присвячена осмисленню епістолярної спадщини Івана Нечуя-Левицького у ракурсі її україноцентризму. Вибірковий аналіз листів письменника до своїх однодумців, тих сучасників, що присвятили себе українській національній ідеї, виявляє основні пріоритети українознавчого світогляду видатного майстра українського слова: по-перше, віру у світле майбутнє свого народу, потребу долучатися своєю щоденною літературною справою до процесу становлення національної самосвідомості українців; по-друге, внесок Івана Нечуя-Левицького у формування літературного варіанта української мови на народній мовній основі, його зацікавленість у тім, щоб культурні здобутки тогочасних авторів були доступні для розуміння різним соціальним групам українського суспільства, а значить, і на лексичному, і на стилістичному рівнях наближалися до загальнонародної мови; по-третє, Іван Нечуй-Левицький як учитель словесності привертав увагу своїх сучасників до нагальної потреби створення таких шкіл для українських дітей, у яких би навчання велося рідною для них мовою; по-четверте, Іван Нечуй-Левицький як нащадок священницького роду розумів необхідність просвіщати свій народ засобами релігійних текстів у рідномовному викладі і як тонкий майстер слова долучився до перекладацької діяльності, тим самим заклавши основи українськомовного перекладання текстів конфесійного стилю.

Ключові слова: *україноцентризм, світогляд, національна самосвідомість, українська літературна мова, мовна норма, нормотворення, шкільництво, мовна освіта, духовна література, перекладання, конфесійний стиль*

Постановка проблеми. *Інтелектуальна спадщина Івана Нечуя-Левицького, мабуть, приковуватиме до себе увагу українців завжди, особливо ж у періоди роздоріж, вибору подальшої долі, коли*

український народ, обираючи майбутнє, муситиме вкотре осмислити своє минуле, оцінити періоди поступу та невдач, задуматися над своїми здобутками та прорахунками, прислухатися до слухних думок своїх попередників і сучасників. Нині нам належить докласти зусиль, аби втримати українську літературну мову в статусі державної, аби вона мала можливість розвиватись у різних стилях та жанрах, аби українське суспільство не лише вміло вправно послуговуватися нею, але й відчувало до неї прихильність, відповідальність за її подальший розвиток як духовної основи нації. На жаль, незважаючи на те, що ось уже два десятиліття вона функціонує як державна, засоби масової інформації продовжують періодично ознайомлювати громадськість із зневажливими репліками окремих членів нашого суспільства про неї як «бидлячу». Проте, незалежно від обставин, нам «своє робить», діяти так, як в умовах російського самодержавства чинив наш земляк, справжній українець Іван Нечуй-Левицький, якого Іван Огієнко у книзі «Історія української літературної мови» відніс до когорти каменярів української літературної мови, зауваживши, що у своїй творчості він був першим, хто «однаково вільно веде й розмову дійових осіб, і малює широкі картини природи чи психічні глибокі переживання. Явно відчувається, вже з його 1 тому «Повістей» 1872-го року, що перед нами письменник з широким мовним розмахом європейського зразка» (1, с. 162).

Ознайомлення з епістолярною спадщиною І. С. Нечуя-Левицького переконує в тім, що, маючи багатолітній досвід успішної викладацької роботи на ниві російської словесності, письменник понад усе любив рідну українську мову, засмучувався від нав'язаної царатом політики «обрусіння», яка уповільнювала реалізацію розвивальної функції шкільного навчання українськомовних дітей, докладав зусиль, щоб народ мав можливість отримати художню рідномовну літературу, яка б сприяла становленню саме національного світогляду. У листах до своїх сучасників, так само людей патріотично налаштованих – Михайла Грушевського, Бориса Грінченка, Наталі Кобринської, Івана Пулюя, Ганни Барвінок, Михайла Коцюбинського – письменник вживає репліку «Це непедагогічно!», коли йдеться про факти, що шкодили унормуванню української літературної мови, наближенню пропонованого літературного варіанта її до загальнонародного та невмотивованого, неузгодженого з авторами втручання видавців у тексти оригінальних і перекладних текстів письменників Центральної України.

Мета. Отже, зупинімося детальніше на пріоритетах Івана Нечуя-Левицького, висвітлених у його листах до сучасників, ці матеріали позиціонують його як непересічну особистість – прогресивну, патріотично налаштовану, віддану справі просвіти свого народу, формування його українознавчого світогляду.

Виклад основного матеріалу. По-перше, незважаючи на несприятливі, а інколи й небезпечні для українолюбної особистості умови, Іван Семенович вірив у майбутнє свого народу, що засвідчує в листі до Бориса Грінченка: «А тим часом нам, добродію, не треба покидати надії та треба працювати, хоч би й для майбутнього часу, як би воно й не було тяжко працювати для майбутнього...» [2, с. 287]. У наступному листі до нього ж письменник взагалі виявляє свій мудрий оптимізм, завдяки якому тільки й могла розвиватися на теренах самодержавної Росії українська національна культура в 19 столітті: «В Ваших віршах розлитий якийсь сум, якась тяжка туга. Розвеселіться трохи й поглядайте на світ Божий з надією й з веселістю. Та веселість одіб'ється й в Ваших віршах. В житті, окрім суму та лиха, є багато ласкавого, веселого елемента, бо життя, як і полотно, виткана на сумній основі веселим підканням та веселими взірцями. Багато завжди було й буде на землі, але з нього краще сміятись, ніж сумувати над ним» [2, с. 290].

У листах він нерідко намагався викликати позитивні емоції в читачів – іронізувати, тонко послуговуючись словесними засобами, жартувати. Так, у листі до Івана Пулюя, реагуючи на його розповідь про те, що перекладений ним на народну мову молитовник був спалений протоієреєм, письменник згадує аналогічну історію, додаючи свій коментар: «Було і в нас те саме, як ще в шестидесятих роках послали в святий синод український переклад життя святої Варвари. Синод звелів спалити цей переклад, неначе якусь непотріб. І свята Варвара перетерпіла раз муки од свого навісного татуня Діоскора, а це вже в новіші часи ... святого російського синоду» (2, 439). Бачимо, наскільки тонко письменник відчуває мову, як майстерно послуговується стилістичними її засобами, коли в одному реченні наповнив повторюваний прикметник «святий» антонімічним змістом: «свята Варвара», зазнавши повторних випробувань, викликає співчуття, а ось «святий синод» – іронію, оскільки його вчинок – розправа над українськомовним перекладом – аж ніяк не засвідчує про духовність та святість церковників.

Болісно сприймаючи втручання галицьких видавців у мовне оформлення текстів своїх творів, що дуже відрізнялося від традицій граматики та орфографії Центральної України, письменник у листах до Петра Стебницького іронізував: «Де ж моє останнє слово?» – питаєте Ви. І справді, перечитає мої книжки, хто не знає, що і як, як оце Ви (бо Ви, певно, не бачили, що зробив «Вік» з показаними творами), і подумає, що це якісь «Записки сумасшедшего» в Гоголя, як я зву всмішки видання нашої «Спілки» [2, с. 450], а далі «Як бачите, маю право сказати, що мене в моїх книжках мало» [2, с. 455], або ж – «А Ви кажете, що «українська філологія буде йти своїм шляхом, установить граматику мови, випустить словарі з п е в н и м и формами (?! А то ще є й н е п е в н і форми?)» [2, с. 452].

Саме ці риси характеру: уміння споглядати життя оптимістично, із позитивними сподіваннями, хист тонко зіронізувати, що домінує й у художній творчості письменника-ювіляра, виразно проступає в його епістолярії, – засвідчують його делікатність у спілкуванні, прагнення розраяти й підтримати співрозмовника.

По-друге, епістолярій виявляє серйозне, відповідальне ставлення письменника до унормування української літературної мови. Із його листів довідуємося, які випробування належало пройти тогочасному українському письменнику. Так, у 1880 році петербурзьке Головне управління справами друку дозволило Іванові Семеновичу надрукувати повість «Бурлачка» лише «общепринятым русским правописанием», використовуючи російські букви **ы** та **и**. Розуміючи, що він пише твори про життя простого народу, тому що знає його щонайкраще, цікавиться ним щиро, має можливість щоліта занурюватися в сільську стихію своєї батьківщини – Стеблева та місця проживання родичів – Білоцерківщини, спілкуватися в Києві з прочанами, які з різних куточків України прибувають до церковних святинь, Нечуй-Левицький усвідомлює, що і твори його призначені для простого народу, а тому мають бути йому зрозумілими та цікавими. Письменник бере на себе відповідальність вивчати лексичні, граматичні, орфоепічні особливості мовлення мешканців різних куточків України. Розуміє він потребу постійно прислухатися до голосу народу, аргументуючи несхитність своєї позиції в мовному питанні: «Я вживаю форми живої народної мови нашого часу усієї центральної України, та й взагалі усієї України, окрім Чернігівщи-

ни, та Галичини, та Поліської (невеличкої смуги) підмови. Я знаю од прочан, де і як говорять люде живою мовою. Ви кажете, що я своєю духівницею хочу прикувати ланцюгами свої сучасні форми до 1905 року. А то ж як? Не буду ж я їх ланцюгами прив'язувати до 1798 року на сто год назад, як робе «Вік», або до форм 12 повітів Чернігівської губернії» [2, с. 452]. Майстер слова розумів значення потреби створення словників, але так само наполягав, що вони мають містити перевірені дані: «А словарі та граматики робляться на живій народній мові та творах авторів, йдуть за ними слідком, як їх тінь, для науки й школи, і служать потім (словарі) для справок, як купа мовного матеріалу. Та й філологи не видумують же літературної мови, а видумують нові слова усі автори – і вчені, і поети, і т.д., а філологи тільки роблять наукові усякі висліди» [2, с. 452].

Листи Нечуя-Левицького своїм кореспондентам засвідчують велику зацікавленість письменника у становленні норм української мови та відповідальність за цей процес, оскільки він знав про негативний досвід тогочасної практики використання надуманих, малозрозумілих мовних одиниць, яка позбавляла тиражів періодики, тому що читачі Центральної України втрачали інтерес до текстів, які містили незнайомі їм галицизми. Як застерігав письменник, «читальники спротивляться і ще й одкинуться од книжок», повчав Бориса Грінченка, що «народні книжки – це все одно, що учебники, в котрих доконечно треба приспособлятися до школярів» [2, с. 456], Панаса Мирного, що «добре зробіть, коли будете держатися сільської простої мови, бо ... літературна, книжна мова з новими словами, та й ще й з галицькими, може одіпхнуть од нас широку публіку, навіть налякать...» [2, с. 458]. Оскільки публікувати українськомовні твори на теренах України, що перебувала під владою російського самодержавства, було заборонено, українські письменники зверталися до галицьких видавництв, які, за словами письменника, видавали твори в «галицько-чернігівському правописі та формах», на таке втручання письменник реагував болісно: «Мене вже склонила ця химерна «академія наук» [2, с. 445]. «Як я довідавсь стороною, «Вік» і досі не покинув потягу – видавати на Україні книжки з галицькими формами – *сей, отсе, насінне* і т.д., щоб з'єднати усіх письменників, завести загальні форми на ... галицький спосіб, а не на український народний» [2, с. 445]. Він порівнює практику книго-

видавництва в Італії, Німеччині, де письменники пишуть книжною мовою, але література для народу видається зрозумілою для простолюду – венеціанською та неаполітанською; на саксонському, познанському та швабському діалекті. В Україні, бідкається він, все навпаки: письменники, зокрема Карпенко, Коцюбинський, Кримський, пишуть живою українською мовою, а «Вік» видає для народу з стародавніми формами мови.

Іван Нечуй-Левицький, отримуючи листи від сучасників, звертав увагу не лише на зміст, але й на стиль прочитаного, не забував поділитися своїми враженнями з автором. Так, Михайла Грушевського благословляв до літературної творчості: «У Вас є талант; це Вам кожний скаже, хто прочитає Ваші проби. Та й лист Ваш написаний дуже добрим, чистим, легким українським язиком, що мене навіть дуже вдивило. З Вас вийде і белетрист добрий. Це вже я чую духом...» [2, с. 295], Борисові Грінченкові зауважив, що «язик Ваших листів добрий, літературний, вироблений стільки, скільки могла його виробити невеличка купка українських літературних діячів» [2, с. 289], до Івана Белея звертається з рекомендацією: «Нащо Ви пишете в «Ділі» болгаре? Треба писати по-народному: болгари, цигани, міщани, селяни» [2, с. 305]. Тонкий стиліст, він дає характеристику стилістичним умінням своїх кореспондентів. Скажімо, про стиль Михайла Грушевського написав йому: «Прозаїчний язик легкий, плавкий, хоч мова трохи розтягнута» [2, с. 296], до Олександра Кониського: «Оповідання чудове, щодо стилю – дуже гладеньке і читається з великим смаком» [2, с. 298]), до Петра Стебницького прискіпався: «Це не Ви самі писали лист. Я бачу по стилю. Початок і кінець Ваш, решта – не Ваша» [2, с. 455], хоча в наступному листі просить вибачення за таке враження, аргументуючи тим, що, очевидно, лист писано не за один раз.

Ознайомлення зі зразками слів та граматичних форм, вживання яких обстоював «каменярем літературної мови», сьогодні можна сприймати по-різному, оскільки натрапляємо серед них на такі, які на сучасному етапі вважаються ненормативними. Скажімо, йому не подобалися форми давального та місцевого відмінків іменників жіночого роду однини із закінченням *-ий* (зеленій, на зеленій траві), які він кваліфікував як архаїчні, а перевагу надавав формам *на зелені траві, на сирі землі*, «бо так говорять»; дієслівні форми на *-ся*

радив записувати за фонетичним принципом (*робисся, лаєсся, а не лаєшся*), бо так промовляли селяни, бо, як сам писав, держиться живих форм живої мови. Можна не погодитися з його переконанням про те, що «бгати під граматику живу мову – це помилка, і помилка шкочлива. Граматика – це рабіня живої мови, що повинна слідком ходити позад своєї панії, а не пхатись поперед батька в пекло та псувати живу мову», що «смїшки-смїшками, а воно й справді може з'явитися якийсь теоретик язичник, що йому прийде на думку підвести логічно під один ранжир усі такі форми. Усього буває на світі» [2, с. 405]. Це тепер ми розуміємо, що літературна мова – це надмова, яка виконує об'єднучий характер, сприяє консолідації нації, що вона не може збігатися із загальнонародним варіантом, що завоювання носіями літературного її варіанта можливе лише в умовах систематичного його опрацювання в освітніх закладах. Нечуй-Левицький жив і творив у часи, коли літературний варіант проходив етап становлення, а нашому народові не дозволено було ані вивчати систематизований курс рідної мови, ані навчатися нею.

І.С. Нечуй-Левицького можна зрозуміти, хоча сучасники по-різному ставилися до його різкої реакції на втручання в мовне оформлення, адже він дбав про загальноукраїнські культурні пріоритети. Так, у листі до Михайла Коцюбинського в 1903 році зауважує про свої враження від читання чернігівського альманаха «Дубове листя»: «Читаю «Дубове листя» і мені таки зовсім уявляється, що я читаю будлі-яке галицьке видання, неначе Галичина виїхала в Чернігівщину й на Україну і там вселилась, тоді як повинно бути навпаки... Тим часом це видання читатиме не одна ж Чернігівщина, а вся Україна» (2, 404).

По-третє, І.С. Нечуй-Левицький у своїй громадській діяльності не залишав поза увагою процес шкільного навчання мови в Україні, оскільки за життя був учителем словесності в Полтавській духовній семінарії, учителем російської мови, історії та географії Росії та Польщі в гімназіях Варшавського навчального округу та учителем російської мови у гімназії Одеського навчального округу. У листі до Ганни Барвінок він виливає свій жаль про те, що доля України так нещасливо склалася, що Давня Москва у 17 – 18 століттях так нещадно винищувала українську культуру, забираючи до себе, по-перше, найбільш освічених людей (учених, перекладачів з євро-

пейських мов, співаків), котрі «заводили на півночі школи і несли просвітність», та, по-друге, культурні цінності – книги ще киево-могилянського часу. За таких обставин згасала українська наукова мова, процес становлення якої на основі церковнослов'янської та української народної мови тривав понад двісті років, з часів Івана Вишенського. Згадує з прикрістю Катерину II, яка в 1783 році завела в Україні панщину, поробила поміщиками козаків, котрі, запанівши, почали вважати, що «просвещать крестьян не следует». У листах до Павла Житецького та Миколи Костомарова в 1880 році повідомляє, що в Одесі побачила світ стаття, яку він розцінює як правдиву та сміливу, про те, щоб у народних школах розпочати вивчення української мови, і що таку думку підтримало і Чернігівське земство [2, с. 282]. У 1881 році з радістю повідомляє Іванові Белею, що «в українських школах буде заведений український преподавательський язык. Даруй, боже!» [2, с. 286].

По-четверте, приковує увагу особливе ставлення до релігійної тематики видатного письменника – сина та онука священників, який сам навчався в духовних навчальних закладах, став співавтором українськомовного перекладу Біблії. Так, добре знаючи життя студентів духовної академії, він закидає одному з авторів повісті: «Де він набрав тих студентів духовної академії – анахоретів та ідеальних безкорисливих попів? Їх в нас нема в житті! Він їх видумав, і вийшло і чудно, і смішно для того, хто знає правдиве життя на Україні» [2, с. 353]. Відразу пригадується його повість «Старосвітські батюшки та матушки», загальна іронічна тональність реалістичного зображення життя. Проте Іван Семенович залишався людиною справді віруючою, яка долучилася до співпраці з Пантелеймоном Кулішем та Іваном Пулюєм для українськомовного перекладу Біблії. Беручись за справу, він усвідомлював її суспільне значення. У листі до Ганни Барвінок писав, що заборона українського перекладу Святого Письма пов'язана з давнім переконанням владарів, по-перше, що народ просвіщати не треба, і, по-друге, що досить для народу церковнослов'янського та великоруського перекладів Біблії. Однак як фахівець у царині духовної літератури Іван Семенович стверджує, що для простого народу ті тексти недоступні через засилля церковнослов'янських слів, при цьому посилається на власний життєвий досвід: «Я був тоді студентом, як вийшов той переклад «Біблії»,

і навіть студенти академії казали, що то був переклад на російську мову тільки наполовину. Перекладали «Біблію» професори єврейської мови в чотирьох академіях. Їм треба б було, як і Ломоносову та Кантемирові, утворювати нові церковно-релігійні слова з народної великоруської мови замість слов'янських – церковних, а вони чи не вміли, чи не насмілились та й закидали переклад церковщиною» [2, с. 413]. Аналізуючи попередню практику українськомовного перекладу Євангелії 16 століття Тяпінського, Петра Многогрішного та пересопницької, так само називає цю перекладну продукцію напівперекладом, оскільки третина слів залишилася в первинному, церковнослов'янському варіанті [див.: 2, с. 412-413]. В одному з листів до Івана Пулюя пише про виснажливий процес видання релігійної книги в Росії: «...духовного змісту книги мусять переходити ще через другу цензуру – духовну, а ця цензура ще консервативніша од світської: в неї скуплюється традиційна релігійна і національна нетерплячість...» [2, с. 403]. В іншому, довідавшись, що український переклад Біблії вже надрукований за кордоном, щиросердно дякує: «Великий спасибі Вам од мене та й спасибі буде од кожного українця за Ваші труда по виданню Біблії» [2, с. 409]. Нечуй-Левицький звертається до Івана Пулюя з проханням, щоб Британське біблійне товариство надіслало один примірник до російського святого синоду з проханням дозволити продавання української Біблії в Росії, хоча сам мало вірить у позитивну реакцію останнього: «Я добре тому відомий, що завжди культура й наука йшли поза синодами і проз їх, що, починаючи з візантійського періоду, коли була знехтувана й одкинута наука як якась непотріб», проте без надії сподівається, що «може, в владик вже змінились погляди на перекладання Біблії на усі людські мови й підмови, бо й владики змінюються, як і все в світі змінюється» [2, с. 409]. Проте Івана Нечуя-Левицького чекало велике розчарування після того, як він отримав це видання, надруковане в 1903 році у Відні під керівництвом галичанина, професора Празького політехнічного інституту Івана Пулюя. У своїй заяві до Британського біблійного товариства він із розпачем писав, що створений ним та Кулішем переклад був непізнаваний. Текст, написаний «чистою українською мовою», було перероблено за зразком галицького правопису Желеховського, який за життя не підтримав співавтор перекладу Пантелеймон Куліш, лексеми були замінені

галицькими одиницями, які, на думку автора, будуть сприйматися читачами України як іноземні. Розуміючи, що Пулюй орієнтувався на свою читацьку аудиторію – мешканців Галичини та тих із них, що емігрували до Америки, – Нечуй-Левицький просив друге видання подати в тому вигляді, який був запропонованим ним та Кулішем (2, 474). Благодійна діяльність письменника теж відбита в його епістолярії. Гроші за переклад Біблії, 500 крб., він одписав у духівниці на убогих студентів-русинів Львівського університету, закликав до такої добродійної справи і дружину вже покійного та той час Пантелеймона Куліша Ганну Барвінок.

По-п'яте, епістолярна спадщина нашого земляка має і краєзнавчу цінність. З неї ми довідуємося про наш край, особливості побуту та мовлення наших предків. Так, він із теплою згадує свого товариша Олексія Львовича Гулака-Артемівського, небожа автора твору «Пан та собака», називає його сіячем, бо він долучався до української ідеї, займався проповідницькою діяльністю, поширював серед народу твори Шевченка «Сон» та «Кавказ», брав участь у таємному створенні в Києві двох українських школок, де навчання велося українською мовою [2, с. 441]. Про те, що 1915 року в Черкасах діяло Товариство видавниче і йому письменник передав для друкування свої твори – «Миколу Джерю» та, як він знову жартував, «обидві бабі» – «Біда Бабі Парасці» та «Біда бабі Палажці» [2, с. 502]. Про те, що під Черкасами в селі на дачі лігували Старицький і Кониський [2, с. 341]. Про те, що недалеко від Черкас, в селі Балаклеї, наприкінці 19 століття мешкало півсела старовірів, які «чисто змалорусіли», вони забули свою мову, носили українські свити, однак трималися старої віри [2, с. 344]. Він стверджує, що назва села Деренківець, яке й досі існує недалеко від його рідного Стеблева, пов'язана з тим, що там було багато дернових садів, тобто там ріс кизил, бо саме такий турецький відповідник подає у тлумаченні і радить не сплутувати дерену із дерном – шматком землі, викопаної з травою, котрими обсаджують доріжки в квітниках [2, с. 337].

Висновки. Отже, епістолярна спадщина Івана Семеновича Нечуя-Левицького засвідчує, що недаремно Іван Огієнко образно назвав його каменярем української літературної мови, бо саме він, разом зі своїми однодумцями-адресатами створював міцний підмурівок ідеям про національну самодостатність українців, про ба-

гатство української мови, про її здатність задовольняти естетичні та духовні потреби народу, про необхідність навчання українських дітей у рідномовних школах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / Іван Огієнко – К.: Либідь, 1995. – С. 162 – 163.
2. Нечуй-Левицький І. С. Зібрання творів: У 10 т. / І. Нечуй-Левицький. – К.: Наукова думка, 1968. – 587 с.

Одержано редакцією 23.01.2014 р.

Прийнято до публікації 27.01.2014 р.

Анотація. Шляхова В. Україноцентрические приоритеты Ивана Нечуя-Левицкого (на материале эпистолярного наследия писателя). В данной статье представлен анализ эпистолярия Ивана Нечуя-Левицкого с точки зрения украиноцентризма. Содержание его писем к своим единомышленникам, тем современникам, которые служили делу утверждения национальной идеи, определяет главные приоритеты украиноведческого мировоззрения выдающегося мастера украинского слова: во-первых, убеждение в том, что украинский народ в будущем сможет достичь независимости, необходимость ежедневным литературным трудом помогать процессу становления национального самосознания украинцев; во-вторых, вклад Ивана Нечуя-Левицкого в формирование литературного варианта украинского языка на базе народного его варианта, заинтересованность прозаика в том, чтобы литературные произведения его современников были понятны разным социальным группам украинского общества, а значит, и на лексическом, и на стилистическом уровнях соответствовали общенародному языку; в-третьих, Иван Нечуй-Левицкий как учитель словесности обращал внимание своих современников на актуальную проблему создания таких школ для украинских детей, в которых обучение велось бы на родном для них языке; в-четвертых, Иван Нечуй-Левицкий как выходец из семьи священников понимал необходимость создания для своего народа украиноязычных переводов текстов церковной тематики и как

мастер слова с утонченным его восприятием переводил религиозную продукцию, тем самым формировал научные основы практики перевода текстов конфессионного стиля.

Ключевые слова: украиноцентризм, мировоззрение, национальное самосознание, украинский литературный язык, норма языка, процесс становления норм, школьное образование, обучение языку, духовная литература, перевод, конфессионный стиль.

Summary. Shlyahova V. Ukrainian centered priorities Nechui-Levitsky (The material epistolyariyu writer). This article is devoted to understanding the epistolary heritage of Nechui-Levytskyi in the perspective of its ukrainotsentryzm. Selective analysis of writer's letters to his associates, those contemporaries who devote themselves to Ukrainian national idea, identifies key priorities of the Ukrainian country-study great master's worldview of Ukrainian words: first, the belief in the bright future of his people, the need to engage his daily literary matter in the process of formation of national Ukrainian identity, and the second, the contribution of Nechui-Levytskyi to the formation of a literary version of the Ukrainian language in national language based on his interest in the fact that the cultural achievements of contemporary authors were available for understanding the different social groups of Ukrainian society, and hence both on the lexical and stylistic levels approaching the popular language. The third, Ivan Nechui-Levytskyi as a teacher of literature has attracted the attention of his contemporaries to the urgent need for the establishment of schools for Ukrainian children with their native language training. The fourth, Ivan Nechui-Levytskyi, a descendent of the priest, understood the need to educate their people by means of religious texts in native language, and being the subtle master of word contributed to the translation activity, thus laying the foundation of the Ukrainian-text transcriptions confessional style.

Keywords: ukrayinotsentryzm, ideology, national identity, Ukrainian literary language, linguistic norm, rule-making, schooling, language education, spiritual literature, transcriptions, confessional style.